

Ольга БАРАНОВА,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності «Практична психологія»,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Валентина БАЛАХТАР,
доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
та психології професійної освіти
Національний авіаційний університет, м. Київ

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Для повноти аналізу європейської ідентичності варто дати загальне визначення цього поняття. Таким чином, ідентичність на рівні індивіда описує ступінь співвіднесення себе з певною групою на основі певного набору характеристик, таких як раса, стать, сексуальна орієнтація, політична орієнтація тощо. Вона формується в результаті взаємодії з навколишнім середовищем, його нормами, цінностями та моделями поведінки. Національна ідентичність - це зв'язок та ідентифікація з певною нацією, її мовою, культурою, історією, традиціями, соціальними та політичними практиками [2].

Європа відіграла і продовжує відігравати важливу роль у формуванні та підтримці національної ідентичності України. Якщо брати поняття ідентичності в найзагальнішому вигляді, то слід сказати, що будь-яка ідентичність базується на трьох взаємопов'язаних системах координат: просторовій, часовій і духовній. Невипадково для української ідентичності таким важливим є поняття Європи, адже воно включає в себе всі три виміри. Європа також передбачає духовну єдність на рівні набору спільних цінностей, таких як демократичні права і свободи, верховенство права та повага до культурного, етнічного та мовного розмаїття європейських країн. Європейські цінності можуть відігравати важливу роль у формуванні національної ідентичності майбутніх практичних психологів. Національна ідентичність - це більше, ніж набір відмінних національних характеристик, включаючи культурні, історичні, соціальні та етичні цінності [3].

Сьогодні національна ідентичність є однією з найпотужніших форм колективної ідентичності. Мова, набір цінностей, моделей поведінки, специфічні культурні символи та соціальна пам'ять є основою для формування та підтримки зв'язків між людьми та націями, а також взаємної згуртованості людей, що належать до нації. Національна ідентичність передбачає ідею взаємної згуртованості людей і націй, а не унікальності, вищості чи відмінності кожної нації від інших. Національна ідентичність не формується одноразово.

Адже постійно з'являються нові члени цієї спільноти, які можуть змінити розуміння цієї ідентичності. Національні ідентичності та нації можуть змінюватися відповідно до реальності, яка їх оточує, реальності, яка постійно змінюється і розвивається в різних напрямках. Навіть після того, як нація сформувалася, вона може продовжувати змінюватися внаслідок певних внутрішніх криз або, наприклад, внаслідок свідомого вдосконалення [1].

Центральною категорією у питанні формування ідентичності є європейські цінності, які є своєрідною гордістю ЄС. Ключовими цінностями ЄС, закріпленими в Лісабонському договорі, є повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність і верховенство права. Європейський орієнтир в українській національній ідентичності зараз активно змінює свою форму і зміст. Існування ЄС як європейського модернізму потребує ретельного осмислення та когнітивного опанування. Натомість в Україні явно бракує як загального усвідомлення, так і спеціального осмислення цих змін, які потребують уваги не лише в політичному вимірі, а й у ширших вимірах (культурно-антропологічному, історичному, когнітивному, лінгвістичному та семіотичному). Однією з ключових складових європейських цінностей є повага та захист прав людини, що може бути основою етичної поведінки практикуючих психологів. Такі цінності, як свобода, демократія, толерантність, співпраця та рівність, також є важливими в роботі практичних психологів і допомагають їм виявляти індивідуальні потреби та проблеми своїх клієнтів [2].

Європейські цінності також сприяють особистісно-орієнтованому підходу. Це означає, що практикуючі психологи повинні враховувати індивідуальні потреби та особливості своїх клієнтів, а також їхню культурну спадщину та походження. Такий підхід допомагає уникнути стереотипів і хибних уявлень про клієнтів і сприяє більш ефективній співпраці між психологами та клієнтами. Майбутні практикуючі психологи, як представники цього суспільства, повинні розуміти і цінувати європейські цінності. Розуміння цих цінностей допоможе практикам взаємодіяти з клієнтами, які можуть мати різні культурні та соціальні ідентичності. Це важливо для забезпечення ефективної роботи та взаєморозуміння між практиком і клієнтом.

Європейські цінності можуть впливати на підходи до вирішення проблем у психологічній практиці, оскільки вони сприяють формуванню принципів і переконань, які допомагають психологам розуміти потреби клієнтів і розробляти ефективні методи допомоги. Наприклад, цінності поваги до людини та гуманізму допомагають психологам розглядати клієнтів як унікальних особистостей зі своїми потребами, цінностями, особистим досвідом та культурним походженням.

Демократія та повага до прав людини є основними європейськими цінностями. Ці цінності також відображені в професійній етиці та підходах практичної психології, які передбачають, що практикуючі психологи діють зі

значущістю та турботою по відношенню до своїх клієнтів. Дотримання цих принципів гарантує не тільки ефективність роботи практикуючого психолога, але й довіру та повагу клієнтів

Крім того, європейські цінності пропагують підхід, спрямований на досягнення позитивних результатів для клієнтів і суспільства в цілому. Наприклад, гуманістичні принципи ґрунтуються на повазі до індивідуальної гідності та потреб клієнтів, що дозволяє психологам розуміти та працювати з людьми з різними потребами та здібностями.

Інші європейські цінності, такі як співпраця, толерантність і культурне розмаїття, також допомагають фахівцям краще працювати з клієнтами і в різних контекстах. Наприклад, розуміння культурних відмінностей і повага до культурного розмаїття може допомогти психологам працювати з клієнтами з різних культур і з України.

На національну ідентичність також можуть впливати інші культури та взаємодія з іншими країнами. Тому знання і розуміння цінностей може допомогти майбутнім фахівцям ширше усвідомити культурне розмаїття і взаємодію між Європою та іншими культурами. Знання і розуміння культурної спадщини і традицій європейських країн може допомогти фахівцям-практикам краще зрозуміти взаємодію великих культур і розвинути культурну компетентність

Отже, можна сказати, що європейські цінності можуть впливати на формування національної ідентичності майбутніх фахівців. Європейські цінності відіграють важливу роль у формуванні національної ідентичності майбутніх практичних психологів і гарантують етичну поведінку та професійну компетентність у роботі з клієнтами.

Список використаної літератури:

1. Бабій Д. В., Прихненко М. І. (2020). Питання ідентичності в сучасному європейському союзі. С. 11–15.
2. Ковач А. Поняття європейської ідентичності та її значення для політики ЄС. *adastra.org.ua*. URL: <https://adastra.org.ua/blog/ponyattya-yevropejskoyi-identichnosti-ta-yiyi-znachennya-dlya-politiki-yes> (дата звернення: 14.05.2023).
3. Яворська Г. М. (2008). До проблеми формування європейської ідентичності в Україні. *Наукові записки*. № 42. С. 269–277.